

**Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
12 augustus 2019, nr. 19199503, houdende tijdelijke vrijstelling op grond van
artikel 38 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden ter
bestrijding van de vector (wittevlieg) van het Tomato chlorosis virus (ToCV)
in de bedekte belichte substraatteelt van tomaat (Tijdelijke vrijstelling ter
bestrijding van de vector (wittevlieg) van het quarantaineorganisme Tomato
chlorosis virus (ToCV) in de bedekte belichte substraatteelt van tomaat,
2019)**

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat;

Gelet op artikel 38 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden en artikel 53 van de Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europese Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen nr. 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad (PbEU 2009, L 309);

BESLUIT:

Artikel 1

Tijdelijke vrijstelling als bedoeld in artikel 38 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden en artikel 53 van Verordening (EG) nr. 1107/2009 wordt verleend het gebruik van Verimark ter bestrijding van wittevlieg in de tomatenteelt met als doel het Tomato chlorosis virus (ToCV) in de belichte bedekte substraatteelt van tomaat te elimineren. Het doel is om door een combinatie van teeltmaatregelen, waarbij wittevlieg maximaal wordt bestreden, en hygiënemaatregelen tijdens de teeltwisseling het quarantaineorganisme ToCV te elimineren.

Artikel 2

De vrijstelling is slechts van toepassing indien de gebruiksvoorschriften in de bijlage bij dit besluit worden nageleefd.

Artikel 3

Dit besluit treedt in werking op 1 september 2019 en vervalt op 30 december 2019.

Artikel 4

Dit besluit wordt aangehaald als: Tijdelijke vrijstelling ter bestrijding van de vector (wittevlieg) van het quarantaineorganisme Tomato chlorosis virus (ToCV) in de bedekte belichte substraatteelt van tomaat, 2019.

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze,
M.C. Beens
Directeur Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit*

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na dagtekening van dit besluit digitaal of schriftelijk een bezwaarschrift indienen.

Een digitaal bezwaarschrift kunt u indienen via "mijn.rvo.nl". Om in te loggen heeft u uw gebruikerscode en wachtwoord nodig, voor de ondertekening een TAN-code. Bij een digitaal bezwaarschrift stuurt u een kopie van dit besluit mee als pdf-bestand of u stuurt een kopie per post na.

Als u schriftelijk bezwaar wilt maken, stuurt u het ondertekende bezwaarschrift naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, afdeling Juridische Zaken, Postbus 40219, 8004 DE Zwolle. Bij een schriftelijk bezwaar stuurt u een kopie van dit besluit mee met uw bezwaarschrift.

Op mijn.rvo.nl/bezwaar vindt u meer belangrijke informatie over het digitaal en schriftelijk indienen van een bezwaarschrift.

Meer informatie

Heeft u nog vragen over uw bezwaarschrift, kijk dan op de website: mijn.rvo.nl. of bel: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

BIJLAGE: WETTELIJK GEBRUIKSVOORSCHRIFT VERIMARK (TOELATINGSNUMMER 15662)

Wettelijk Gebruiksvoorschrift

Het middel is uitsluitend toegelaten als insectenbestrijdingsmiddel voor het professionele gebruik door middel van een druppelbehandeling in de volgende toepassingsgebieden (volgens Definitielijst toepassingsgebiedenversie 2.1 Ctgb juni 2015) onder de hierna vermelde toepassingsvoorwaarden.

Toepassingsgebied	Type toepassing	Te bestrijden organisme	Dosering ¹ middel per toepassing	Maximaal aantal toepassingen per 12 maanden	Maximaal aantal liter/kg middel per ha per 12 maanden	Minimum interval tussen toepassingen in dagen	Veiligheidsstermijn in dagen of uiterst gewasstadium waarop toegepast mag worden
Tomaat (belichte bedekte substraatteelt)	druppelbehandeling	Wittevlieg ^{2, 3}	33 mL/1000 planten	4	3,3 L/ha	7	1

¹ Verlaging van de dosering is toegestaan, maar van het maximaal aantal toepassingen en de andere toepassingsvoorwaarden mag niet worden afgeweken. Werkzaamheid is bij lagere dosering niet beoordeeld.

² tabakswittevlieg (*Bemisia tabaci*)

³ kaswittevlieg (*Trialeurodes vaporariorum*)

Toepassingsvoorwaarden

Om in het water levende organismen te beschermen dient de teler in de bedekte substraatteelt van tomaat aanvullend op de 95% zuiveringsplicht een wachttijd van tenminste 90 dagen te hanteren na het toedienen van het middel Verimark alvorens het drainwater, drainagewater of het spoelwater van filters van een waterdoseringsinstallatie wordt geloosd. De teler moet dit kunnen aantonen aan de hand van de in het register vastgelegde gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de geregistreerde en gerapporteerde hoeveelheid geloosd drainwater, drainagewater of het spoelwater van filters van een waterdoseringsinstallatie.

Gevaarlijk voor bijen en hommels. Voorkom dat bijen en andere bestuivende insecten de kas binnenkomen, bijvoorbeeld door alle openingen met insectengaas af te sluiten.

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor bestuivers in kasteelten. Raadpleeg deskundigen (uw leverancier van bestuivers, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van bestuivers en over de in acht te nemen wachttijden.

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor natuurlijke vijanden. Raadpleeg deskundigen (uw leverancier van natuurlijke vijanden, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van natuurlijke vijanden.

Resistentiemanagement

Dit middel bevat de werkzame stof cyantraniliprole. Cyantraniliprole behoort tot de ryanodine receptor modulators. De Irac code is 28.

Bij dit product bestaat er kans op resistentieontwikkeling. In het kader van resistentiemanagement dient u de adviezen die gegeven worden in de voorlichtingsboodschappen, op te volgen.

TOELICHTING

1 Algemeen

Artikel 53 van Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europese Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen nr. 79/117/EEG en nr. 91/414/EEG van de Raad (PbEU 2009, L 309) (hierna: Verordening (EG) nr. 1107/2009) en artikel 38 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) maken het mogelijk in bijzondere omstandigheden ambtshalve tijdelijke vrijstelling te verlenen van het verbod om een niet toegelaten gewasbeschermingsmiddel binnen Nederland te brengen, op de markt te brengen, voorhanden te hebben of te gebruiken.

Ambtshalve tijdelijke vrijstelling kan worden verleend als een maatregel nodig blijkt voor een gecontroleerd en beperkt gebruik ter beheersing van een quarantaineorganisme die op geen enkele andere redelijke manier te bestrijden is.

2 Adviezen

2.1 Noodsituatie

Bijzondere omstandigheden en gevaar

ToCV is aangetroffen op tomatenbedrijven in meerdere regio's. Dit organisme is opgenomen in bijlage IAI (als "Door Bemisia tabaci Genn. overgedragen virussen"). Op grond van de opname in deze bijlage moeten maatregelen worden genomen om vestiging en/of verspreiding te voorkómen. Door vestiging te voorkomen (eliminatie van het virus) kan economische schade door het virus in de toekomst worden voorkomen. In juli 2018 is besloten om via een door de sector opgestelde 'ketenaanpak' te trachten het virus te elimineren.

In 2018 is op 27 juli een vrijstelling voor 120 dagen afgegeven voor het middel Verimark op basis van de werkzame stof cyantraniliprole in de bedekte substraatteelt van tomaat. Doordat de vrijstelling pas laat in het seizoen kon worden afgegeven en het middel beperkt beschikbaar was kon het middel niet optimaal worden ingezet. Het virus is ook nog niet uitgeroeid en komt op meerdere bedrijven nog voor.

In 2019 is op 27 februari opnieuw een vrijstelling afgegeven voor 120 dagen. Echter een hernieuwde vrijstelling bij de aanplant in 2019 van de belichte teelt is nodig om de wittevlieg bij aanvang van de teelt maximaal te bestrijden en tegelijkertijd de opbouw van de populaties van biologische bestrijders mogelijk te maken.

Alternatieven

In de teelt van tomaat zijn middelen op basis van azadirachtin, flupyradifurone, pymetrozine (opgebruiktermijn 30-1-2020), spiromesifen, sulfoxaflor, pyriproxyfen, deltamethrin, thiacloprid, imidacloprid, teflubenzuron, maltodextrine, vetzuren (kaliumzouten) en middelen op basis van verschillende micro-organismen toegelaten ter bestrijding van wittevlieg.

Middelen op basis van deltamethrin, sulfoxaflor en flupyradifurone zijn effectief tegen adulten, maar zijn niet goed integreerbaar met biologische bestrijding (neveneffect op *Macrolophus*). Maltodextrine en vetzuren (kaliumzouten) hebben ook een effect op adulten. Deze middelen hebben geen nawerking op biologische bestrijders maar verschillende stadia worden wel gedood wanneer ze door het middel worden geraakt. De werkzaamheid is ook niet afdoende om wittevliegpopulaties tot vrijwel nul te reduceren. Gewasbehandelingen van pyriproxyfen en spiromesifen zijn goed integreerbaar met biologische bestrijding, maar zijn niet of weinig werkzaam tegen de adulten. Een druppelbehandeling met pymetrozine is ook goed integreerbaar maar werkt vooral tegen de nimfen en mag 1 keer worden toegepast per 12 maanden. Middelen op basis van micro-organismen mogen veel vaker worden toegepast maar hun werkzaamheid is niet afdoende om wittevliegpopulaties tot vrijwel nul te reduceren. Vanwege neveneffecten op *Macrolophus* is de inzet van een gewasbehandeling en/of druppeltoepassing van thiacloprid, imidacloprid, azadirachtine, teflubenzuron en thiacloprid niet goed integreerbaar met biologische bestrijding.

Met een vrijstelling voor Verimark in de periode eind augustus tot eind december 2019 (120 dagen) kunnen in die periode wittevliegpopulaties in sterke mate worden bestreden terwijl *Macrolophus*-populaties in de kas de tijd krijgen zich op te bouwen.

Conclusie

Ambtshalve vrijstelling conform art. 38 Wgb, van Verimark in de bedekte belichte substraatteelt van tomaat voldoet aan de landbouwkundige criteria. De plantaardige productie van tomaat wordt bedreigd door de aanwezigheid van Tomato chlorosis virus, waartegen op dit moment nog eliminatiemaatregelen worden genomen op grond van de Fytorichtlijn 2000/29, bijlage IAI. Er zijn geen (redelijke) alternatieve middelen en/of maatregelen beschikbaar.

2.2 Risicobeoordeling

Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) heeft een advies opgesteld waarin de vraag wordt beantwoord of er sprake is van aanvaardbare risico's.

Humane toxiciteit

Voldoet aan de eisen.

Volksgezondheid

Voldoet aan de eisen.

Gedrag in het milieu

Op basis van de beoordeling kan voor het gedrag in het milieu een positief advies worden gegeven voor de bedekte substraatteelten.

De beoordeling is gedaan volgens de geldende default waarden, EFSA agreed endpoints en standaard aanpak. Echter, omdat er een risico werd geconstateerd voor aquatische en sediment organismen en voor de verwachte concentratie in drinkwater inname punten zijn in de beoordeling verdere verfijningen uitgewerkt.

Ecotoxiciteit

Er wordt een acceptabel risico verwacht voor vogels, zoogdieren, regenwormen, bodemmicro-organismen, actief slib en niet doelwit planten.

Voor waterorganismen is er in de eerste tier een groot risico, zowel acuut als chronisch. Op basis van verfijningen kunnen de volgende conclusies worden getrokken voor de substraatteelten:

- Het acute en chronisch risico voor waterorganismen wordt acceptabel geacht op basis van de verfijningen en weight of evidence;
- Het chronisch risico voor sedimentorganismen via blootstelling aan water wordt acceptabel geacht op basis van de verfijningen en weight of evidence;
- Voor de belichte substraatteelt van tomaat wordt het risico voor sedimentorganismen via blootstelling aan sediment acceptabel geacht op basis van de verfijningen en weight of evidence.

Op basis van bovenstaande dient in ieder geval de volgende restrictiezin te worden opgenomen voor de substraatteelt van tomaat:

Om in het water levende organismen te beschermen dient de teler in de bedekte substraatteelt van tomaat aanvullend op de 95% zuiveringsplicht een wachttijd van tenminste 90 dagen te hanteren na het toedienen van het middel Verimark alvorens het drainwater, drainagewater of het spoelwater van filters van een waterdoseringsinstallatie wordt geloosd. De teler moet dit kunnen aantonen aan de hand van de in het register vastgelegde gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de geregistreerde en gerapporteerde hoeveelheid geloosd drainwater, drainagewater of het spoelwater van filters van een waterdoseringsinstallatie.

Voor bijen kan een risico niet worden uitgesloten en de volgende restrictiezin is noodzakelijk om onacceptabele blootstelling te voorkomen:

Gevaarlijk voor bijen en hommels. Voorkom dat bijen en andere bestuivende insecten de kas binnenkomen, bijvoorbeeld door alle openingen met insectengaas af te sluiten.

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor bestuivers in kasteelten. Raadpleeg deskundigen (uw leverancier van bestuivers, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van bestuivers en over de in acht te nemen wachttijden.

Voor niet doelwit arthropoden kan een risico niet worden uitgesloten. Derhalve geldt de volgende zin:

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor natuurlijke vijanden. Raadpleeg deskundigen (uw leverancier van natuurlijke vijanden, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van natuurlijke vijanden.

Conclusie

Het College constateert dat met risicoreducerende maatregelen/restrictiezinzen het risico voldoende gereduceerd kan worden voor de onbelichte en belichte substraatteelt van tomaat.

Advies

Gezien het risico adviseert het College een vrijstelling ex artikel 38 Wgb van het gewasbeschermingsmiddel Verimark in de teelt van onbelichte en belichte substraatteelt van tomaat te verlenen onder vermelding van de volgende risicoreducerende maatregelen/restrictiezinzen:

*Om in het water levende organismen te beschermen dient de teler **in de bedekte substraatteelt van tomaat** aanvullend op de 95% zuiveringsplicht een wachttijd van tenminste 90 dagen te hanteren na het toedienen van het middel Verimark alvorens het drainwater, drainagewater of het spoelwater van filters van een waterdoseringsinstallatie wordt geloosd. De teler moet dit kunnen aantonen aan de hand van de in het register vastgelegde gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de geregistreerde en gerapporteerde hoeveelheid geloosd drainwater, drainagewater of het spoelwater van filters van een waterdoseringsinstallatie.*

Gevaarlijk voor bijen en hommels. Voorkom dat bijen en andere bestuivende insecten de kas binnenkomen, bijvoorbeeld door alle openingen met insectengaas af te sluiten.

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor bestuivers in kasteelten. Raadpleeg deskundigen (uw leverancier van bestuivers, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van bestuivers en over de in acht te nemen wachttijden.

Let op: dit middel kan schadelijk zijn voor natuurlijke vijanden. Raadpleeg deskundigen (uw leverancier van natuurlijke vijanden, de producent van dit middel, uw adviseur) over het gebruik van dit middel in combinatie met het gebruik van natuurlijke vijanden.

3 Overwegingen

Een tijdelijke vrijstelling van het gewasbeschermingsmiddel Verimark is gewenst, omdat Tomato chlorosis virus (ToCV) een zeer schadelijk virus is voor tomaten en het een quarantaineorganisme is conform 2000/29/EC, bijlage IAI is die bestreden moet worden. Verimark is een onderdeel van een combinatie van (teelt)maatregelen, waarbij wittevlug maximaal wordt bestreden en hygiënemaatregelen die tijdens de teeltwisseling worden toegepast om de vector respectievelijk het virus te elimineren.

De door het Ctgb voorgeschreven restrictie voor de bescherming van in het water levende organismen omvat een aanvullende maatregel op de 95% zuiveringsplicht. Deze 95% zuiveringsplicht in combinatie met de voorgeschreven wachttijd dient door elke teler te worden toegepast. Ook ondernemingen die zich hebben aangesloten bij initiatieven voor collectieve zuiveringsinstallaties dienen te voldoen aan bovenstaande eisen.

In het Wettelijk Gebruiksvoorschrift (zie bijlage bij dit besluit) zijn de risicoreducerende maatregelen overgenomen die door het Ctgb zijn voorgesteld.

4 Besluit

Het advies van het Ctgb overwegende, heb ik in overeenstemming met de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, besloten om op grond van artikel 38 van de Wgb tijdelijke vrijstelling te verlenen voor het gebruik van het gewasbeschermingsmiddel Verimark ter bescherming van de belichte bedekte substraatteelt van tomaat tegen de vector (wittevlug) van het quarantaineorganisme Tomato chlorosis Virus (ToCV).

Ambtshalve vrijstelling voor de toepassing van Verimark ter bestrijding van de vector (wittevlug) van het Tomato chlorosis virus (ToCV) in de bedekte substraatteelt van tomaat werd eerder verleend op:

- 26 februari 2019 Staatcourant nr. 10205;

– 26 juli 2018 Staatcourant nr. 42136.

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 september 2019 en vervalt op 30 december 2019.

*De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze,
M.C. Beens
Directeur Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit*